

สารบัญ

เกริ่นนำ ๑๐

บทที่ ๑

วังในระบบเมืองคู่ บันลุ่มเจ้าพระยา ๑๒

- ก่อนสมัยอยุธยา ลุ่มเจ้าพระยามี ๒ แคว้น ๑๔
- แคว้นสุพรรณภูมิ มี "สุพรรณฯ-แพรทศริราชา" แคว้นละโว้ มี "ลพบุรี-อโยธยา" เป็นเมืองคู่ ๑๖
- ๒ แคว้นพันธมิตรเครือญาติฯ ๑๙
- กำหนดระบบเมืองลูกหลวงฯ ๒๑
- พระราชวังยุคแรกในระบบเมืองคู่ ๒๓
- พระตำหนักพระเจ้าอยู่หัว อยู่ตรงพระปรางค์ วัดพุทธไสยาสน์ฯ? ๒๔
- วังยุคแรกในระบบเมืองคู่ฯ ๒๖

บทที่ ๒

วังในยุคราชธานี กรุงศรีอยุธยา ๒๗

ระยะที่ ๑ สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ถึงสมเด็จพระมหาธรรมราชา ๒๙

- อำนาจเพิ่ม คนเพิ่ม จึงต้องรวมอำนาจไว้ที่ "ศูนย์กลาง" ๓๐
- พิษณุโลก เมืองลูกหลวงชั้นเอกฯ ๓๓
- เคลื่อนอำนาจจาก "เจ้า" สู่อำนาจ "ขุนนาง"ฯ ๓๔
- กลับสู่ยุค "เจ้า" ครองเมืองลูกหลวงฯ ๓๖
- ขยายพระราชวังครั้งใหญ่ฯ ๓๘
- พระราชวังหลวงแบบ "ตรีบูร"ฯ ๓๙
- วัดพระศรีสรรเพชญ์ฯ ๔๕
- สร้างวัดขึ้นในวัง เลียนแบบเมืองพระนครฯ ๔๘
- วังจันทร์ เมืองพิษณุโลกฯ ๕๐
- ระบบ "๓ วัง" วังหลวง วังหน้า วังหลังฯ ๕๖

บทที่ ๓

การเมืองในกรุงศรีอยุธยา ๖๐

ระยะที่ ๒ สมัยสมเด็จพระนเรศวร ถึงสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ๖๐

- ยกเลิกระบบเมืองลูกหลวงฯ ๖๑
- เมื่อพระนเรศวรทรงเข้มแข็งฯ ๖๒
- อำนาจที่เพิ่มขึ้นของขุนนางฯ ๖๔

- ยุคพระเจ้าทรงธรรมอำนาจขุนนางถึงขีดสุด ๖๘
- จากขุนนาง สู่อำนาจปราสาททองฯ ๗๐
- เจ้าฟ้าไชย-พระนารายณ์ฯ ๗๒
- สมัยพระนารายณ์ ความรุ่งววยฯ ๗๔
- พระเพทราชายึดอำนาจฯ ๗๘
- เจ้าวังหน้า ขัดแย้งกับ เจ้าวังหลัง ๘๑
- สมัยพระเจ้าเสือควบคุมอำนาจฯ ๘๓
- ยุคพระเจ้าท้ายสระใช้ขุนนางเป็นกั้นชนฯ ๘๔
- พระเจ้าบรมโกศ ทรงหลบภัยที่วังหน้าฯ ๘๗
- ความขัดแย้งระหว่างเจ้านายก่อนสิ้นกรุงฯ ๙๒

บทที่ ๔

วังกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระนเรศวร ถึงสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ๙๔

- วังหลวงสร้างเสริมครั้งใหญ่ฯ ๙๕
- จำลองวังมาจากเมืองพระนครฯ ๑๐๔
- กลับทิศวังหน้าเป็นหลัง หลังเป็นหน้า ๑๐๗
- พระที่นั่งทรงปืนห้องพระโอง Safety zone ๑๑๖
- สมัยพระเจ้าเสือ-พระเจ้าท้ายสระ ย้ายที่ประทับกลับไปมา ๑๑๘
- วังหลวง ก่อนสิ้นกรุงฯ ๑๒๐
- มีป้อมปราการวังหลวงอารักขาใกล้ชิดฯ แล้วยังมี "ขนอน" และ "จำห่อ"ฯ ๑๒๗
- กรมล้อมพระราชวัง-กรมวังฯ ๑๓๐
- วังหน้าสมัยอยุธยา ชื่ออันหลากหลาย ๑๓๑
- ก่อนมีวังหน้า เคยมี "วังหน้าเก่า"ฯ ๑๓๓
- เมื่อแรกสร้าง แผนผังวังหน้า เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ๑๓๔
- วังหลังริมเจ้าพระยาฯ ๑๔๑
- วังลพบุรี วังหลวงแห่งใหม่ฯ ๑๔๗
- วังพระเจ้าปราสาททอง ที่บางปะอิน ๑๖๐
- พระตำหนัก เนื่องในการเสด็จพระพุทธบาท ๑๖๒

บทที่ ๕

วังสมัยธนบุรี และต้นรัตนโกสินทร์ ๑๖๘

- ธนบุรี เมืองใหม่หลังสิ้นกรุงฯ ๑๖๙
- ลักษณะทางกายภาพ กรุงธนบุรี ๑๗๑

- วังหลวง กรุงธนบุรี ไม่มีพระมหาปราสาท ๑๗๓
- จากธนบุรี สู่วังรัตนโกสินทร์ ๑๗๘
- วังหน้ากรุงรัตนโกสินทร์ อำนาจทัดเทียมวังหลวง ๑๗๙
- จัดตั้งวังหลังเพิ่มกำลังป้องกันพระนคร ๑๘๒
- วังกรุงรัตนโกสินทร์ ยุทธศาสตร์ "วังล้อมวัง"ฯ ๑๘๔
- วังหลวงกรุงรัตนโกสินทร์ แบ่งเป็น ๓ ส่วนฯ ๑๙๒
- กรุงรัตนโกสินทร์ ผลิตซ้ำกรุงศรีอยุธยา ๒๑๑
- แผนผังวังหน้าคล้ายคลึงกับวังหลวง ๒๑๓
- ตั้งชื่อวัดที่ทรงบูรณะ ว่า "วัดพระศรีสรรเพชญ์"ฯ ๒๒๕
- วังหลังกรุงรัตนโกสินทร์ฯ ๒๒๗

บทที่ ๖

การบริหารจัดการและระเบียบปฏิบัติ ภายในวังสมัยอยุธยา ๒๓๐

- "ตารางทรวงาน" ประจำวันฯ ๒๓๑
- ที่ทำงานของขุนนางฯ ๒๓๕
- การบริหาร "ฝ่ายใน"ฯ ๒๓๗
- ฝ่ายในสมัยอยุธยา มี "ตำรวจหญิง" และ "ขันที" ๒๔๑
- "กรมวัง" องค์การบริหารจัดการพระราชวัง ๒๔๓

บทที่ ๗

วังสมัยอยุธยา: แนวคิดที่พิถีพิถันบนโลกมนุษย์ ๒๔๘

- "ฐานานุกัติ" ทางสถาปัตยกรรมฯ ๒๕๐
- สร้าง "บรรยากาศ" ในห้องพระโอง ให้เหมือน "เทวสภา"ฯ ๒๕๔
- "เทวภาพ" และ "บรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์" สิ่งที่ต้องรักษาไว้อย่างเคร่งครัด ๒๖๓

เชิงอรรถ ๒๖๔